

B. 20.10.14

20/10/2014

**BIURO
GENERALNEGO INSPEKTORA
OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH**
Departament Orzecznictwa, Legislacji i Skarg

DOLiS - 067 - 45/14/KK / 80715

Warszawa, dnia 15 października 2014 r.

Pan
Jędrzej Niklas
Fundacja Panoptykon
ul. Orzechowska 4 lok. 4
02-068 Warszawa
e-mail: jedrzej.niklas@panoptykon.org

W nawiązaniu do Pana wiadomości elektronicznej z dnia 9 października br., uprzejmie informuje, iż opinia Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w sprawie **Projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw** została przesłana do Ministra Pracy i Polityki Społecznej w dniu 10 października. W załączeniu przesyłam do Państwa wiadomości jej kopię.

Generalny Inspektor
Ochrony Danych Osobowych
Krzysztof Radecki
ul. Stawki 2
00-193 Warszawa

ZALĄCZNIK:

Kopia opinii w sprawie o sygn. DOLiS - 033 - 361/14/KK - kart 5

**GENERALNY INSPEKTOR
OCHRONY DANYCH
OSOBOWYCH**

dr Wojciech R. Wiewiórowski

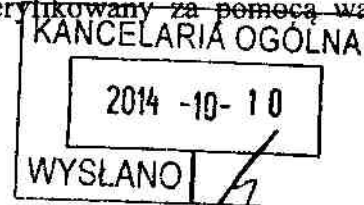
DOLiS – 033 – 361/14/KK/78887

Warszawa, dnia 10 października 2014 r.

**Pañ
Władysław Kosiniak-Kamysz
Minister Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa**

w odpowiedzi na pismo z dnia 19 września 2014 r. (data wpływu do Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych 24 września 2014 r.) o sygnaturze: DSR-II-0210-2-2-EK/14, dotyczące **Projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 września 2014 r.**, zwanego dalej „projektem ustawy”, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych z ubolewaniem zwraca uwagę projektodawcy, że projekt ten, zawierający jakże istotne rozwiązania z punktu widzenia przepisów o ochronie danych osobowych, nie był konsultowany w toku opracowywania projektu założeń projektu ustawy. Projektodawca powinien już na początku prac legislacyjnych przekazać tego typu projekty do opinii Generalnemu Inspektorowi. Mogą one rodzić daleko idące skutki z punktu widzenia ochrony danych osobowych, a w szczególności danych wrażliwych, których przetwarzanie wymaga szczególnych środków ochrony. Organ ds. ochrony danych osobowych – z punktu widzenia przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1182, zwana dalej ustawą o ochronie danych osobowych) – zgłasza następujące uwagi.

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na propozycję stworzenia nowej formy podpisu elektronicznego (art. 1 pkt 1 lit. a oraz art. 6. pkt 3 lit. b projektu), co budzi istotne wątpliwości Generalnego Inspektora. Projektodawca nie uzasadnił, nawet nie wspomniał o tej kwestii w dokumentach dołączonych do projektu. Nie wskazano podstaw do tworzenia takiej formy w sytuacji, gdy dostępne są bezpieczny podpis elektroniczny weryfikowany za pomocą ważnego

kwalifikowanego certyfikatu oraz podpis potwierdzony profilem ePUAP. Projektodawca powinien odpowiedzieć na pytanie, czy rzeczywiście istnieje potrzeba tworzenia tej dodatkowej formy składania wniosków, obok form elektronicznych oraz najczęściej obecnie stosowanej formy papierowej.

Możliwość podpisywania wniosków i załączników przekazywanych środkami komunikacji elektronicznej za pomocą podpisu elektronicznego, który nie jest **bezpiecznym podpisem elektronicznym, nie daje gwarancji integralności przesłanego wniosku oraz jego autentyczności**. W zastosowanej metodzie podpisu, jako dane, które mają służyć zapewnieniu autentyczności wniosku i dołączonych do niego załączników, użyto danych wnioskodawcy, które oprócz jego samego może znać szereg innych osób, w tym osoby uprawnione do dostępu do interfejsu zamieszczonego na portalu informacyjno-usługowym dostępnym na stronie Biuletynu Informacji Publicznej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rodziny, o którym mowa w projektowanym art. 23 ust 3b ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1456, z późn. zm., dalej zwana ustawą o świadczeniach rodzinnych).

Brak gwarancji integralności wniosku oraz dołączonych do niego załączników dla w/w metody podpisu wynika z faktu, że podpis ten nie umożliwia wykrycia zmiany treści podpisanego wniosku oraz dołączonych do niego załączników zarówno w czasie ich transmisji jak i podczas przechowywania u odbiorcy. Brak gwarancji autentyczności wynika z faktu, że dane użyte do złożenia podpisu mogą być znane nie tylko osobie składającej wniosek.

Zgodnie z art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (t. j. Dz. U. 2013 r. poz. 262, dalej zwana ustawą o podpisie elektronicznym), jedynie **bezpieczny podpis elektroniczny** jest przywiązany wyłącznie do osoby składającej podpis oraz jest powiązany z danymi, do których został dołączony w taki sposób, że jakakolwiek późniejsza zmiana tych danych jest rozpoznawalna.

W związku z powyższym, w przypadku gdy dopuszcza się ryzyko zaistnienia braku integralności i autentyczności danych przy zaproponowanej metodzie podpisu, należy wykreślić z dodawanego do ustawy o świadczeniach rodzinnych art. 23 ust. 3a pkt 3 (art. 1 pkt 1 projektu) oraz do ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2012 r. poz. 1228, z późn. zm., zwana dalej ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów) w art. 15 lit. b pkt 3 (art. 6 pkt 3 projektu), opisu podpisu elektronicznego fragment o treści „gwarantującym autentyczność wniosku i załączników do wniosku określonych w ust. 4”, gdyż wskazany tam podpis gwarancji takich nie daje.

Jeżeli natomiast nie dopuszcza się opisanego wyżej ryzyka, należy zrezygnować z opisanej wyżej metody podpisu elektronicznego, który nie jest **bezpiecznym podpisem elektronicznym**.

Podsumowując, projektodawca nie wskazał szczegółowo sposobu, w jaki ma dochodzić do zagwarantowania autentyczności wniosku i załączników do wniosku, ani żadnej innej funkcjonalności nowej formy podpisu elektronicznego.

Generalny Inspektor poddaje w wątpliwość potrzebę przetwarzania danych osoby składającej wniosek takich jak: imię i nazwisko, numer PESEL, data urodzenia. Jeżeli wystarczającym do weryfikacji byłoby przetwarzanie daty urodzenia oraz imienia i nazwiska, to za zbędne należy uznać przetwarzanie numeru PESEL. Jest to zgodne z **zasadą adekwatności** wyrażoną w art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie danych osobowych. Zgodnie z nią administratorzy danych mają obowiązek przetwarzać dane adekwatne w stosunku do celów, w jakich są przetwarzane.

Generalny Inspektor stoi na stanowisku, iż udogodnienia oparte na identyfikacji osób w systemach e-government, zarówno w odniesieniu do urzędników, jaki i innych osób, nie mogą następować kosztem naruszenia konstytucyjnie chronionych praw i wolności. Zastosowanie numeru PESEL może naruszyć prywatność danych osobowych obywatela poprzez możliwość powiązania z innymi rejestrami oraz z uwagi na semantyczność cech tego identyfikatora (zawiera on datę urodzenia i płeć osoby). Właściwym wydaje się poszukiwanie innych efektywnych rozwiązań w tym zakresie – np. wykorzystywanie w tym celu innego rodzaju numeru pozwalającego na uwierzytelnienie ważności certyfikatu i tożsamości osoby podpisującej się podpisem elektronicznym. Przykładem takiego rozwiązania jest projekt rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia warunków technicznych i organizacyjnych dla kwalifikowanych podmiotów świadczących usługi certyfikacyjne, polityk certyfikacji dla kwalifikowanych certyfikatów wydawanych przez te podmioty oraz warunków technicznych dla bezpiecznych urządzeń służących do składania i weryfikacji podpisu elektronicznego¹. W ostatnim czasie (czerwiec 2014 r.) Generalny Inspektor, opiniując przekazane mu przez Ministerstwo Gospodarki projekty rozporządzeń wykonawczych do ustawy z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym, w tym także w/w projekt rozporządzenia Rady Ministrów, odnotował z satysfakcją niektóre z proponowanych w tym projekcie rozwiązań. Rozszerzono bowiem listę używanych obecnie identyfikatorów (NIP lub PESEL) o dodatkowe identyfikatory takie jak numer dowodu tożsamości i numer paszportu, co powinno skutkować tym, że nie będzie obowiązku podawania przez subskrybenta nr PESEL w celu uzyskania certyfikatu kwalifikowanego. Jak wynika z

¹ Patrz: <http://legislacja.rcl.gov.pl/lista/3/projekt/222204>

informacji publikowanych na stronach Rządowego Centrum Legislacji prace nad przedmiotowym rozporządzeniem są w toku.

Z proponowanego nowego brzmienia art. 23 ust. 4 ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz art. 15 ust. 4 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (art. 1 p. 1 lit. b oraz art. 6 p. 3 lit. c projektu) w sposób jasny nie wynika, kogo mają dotyczyć informacje dołączane do wniosków o udzielenie pomocy. W takiej sytuacji może dojść do nieporozumień na temat zakresu danych osobowych, które mają być przetwarzane. Czy ma to dotyczyć – zgodnie z obecnym brzmieniem art. 23 ust. 4 pkt 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz art. 15 ust. 3 pkt 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów – każdego członka rodziny, czy katalog ten ma zostać ograniczony. Kwestia ta powinna zostać doprecyzowana.

W art. 1 pkt 1 lit. g oraz art. 3 pkt 2 lit. b projektu ustawy pozostawiono nieaktualne odniesienie do adresu publikacyjnego ustawy o ochronie danych osobowych. W art. 5 pkt 5 projektu mowa jest o ustawie o ochronie danych osobowych, jednakże bez żadnego odniesienia do jej adresu publikacyjnego. Prawidłowym adresem publikacyjnym jest: t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1182.

Jednocześnie Generalny Inspektor przypomina, iż ustawa o ochronie danych osobowych jako akt ogólny ma zastosowanie, niezależnie od odesłań znajdujących się w omawianych przepisach ustaw. Takie odesłania nie określają także w sposób wystarczający zasad przetwarzania danych przez ministra oraz upoważnione podmioty. To w tych przepisach szczególnych powinny być określone wyczerpująco zasady przetwarzania danych przez administratora oraz podmioty, którym udostępniane są dane, w szczególności tryb pozyskiwania, udostępniania i przechowywania danych. Ogólne odesłanie do przepisów w/w ustawy może rodzić wątpliwości co do zasad przetwarzania danych mających zastosowanie. Przypomnieć należy, iż wśród przesłanek przetwarzania danych określonych w ustawie wskazano m.in. zgodę osoby, której dane dotyczą czy też umowę cywilnoprawną, której stroną jest podmiot danych. Czy zamysłem projektodawcy jest oparcie przetwarzania na takich podstawach, które mogą zostać decyzją podmiotu danych zablokowane.

W art. 1 pkt 1 lit. g oraz art. 6 pkt 3 lit. i zaproponowano, aby minister właściwy ds. rodziny mógł przetwarzać dane w celu monitorowania realizacji ustaw. Przede wszystkim projektodawca powinien ponownie rozważyć, czy takie przetwarzanie danych jest rzeczywiście niezbędne. Projektodawca powinien także zweryfikować, czy upoważnienie dla ministra nie jest zbyt szerokie. Zdaniem Generalnego Inspektora zaproponowane ogólne określenie celu przetwarzania jest niewłaściwe. Projektodawca powinien rozważyć możliwie precyzyjne określenie celów, dla których

